

ZÁVĚR

Základním účelem nástrojů ochrany životního prostředí je eliminace rizika ohrožení či poškození životního prostředí a dosažení zlepšení kvality životního prostředí (jako celku i jeho jednotlivých složek), a to na mezinárodní, celostátní, krajské i místní úrovni. Cílem předkládané diplomové práce bylo především podat systematický přehled nástrojů, které jsou v současné době uplatňovány v ekologické politice ČR, s uvedením konkrétních příkladů, srovnání a zhodnocení efektivity ochrany životního prostředí v českém právu.

Je možné konstatovat, že současná ochrana životního prostředí se nezaměřuje pouze na nápravná opatření, která k účinné ochraně životního prostředí nepostačují, ale především na opatření preventivní. Vedle administrativně-právních nástrojů, které mají v ochraně životního prostředí zásadní a nezastupitelný význam (tvoří právní rámec, v jehož mezích se mohou uplatnit další kategorie nástrojů, zároveň určité problémy mohou být regulovány pouze administrativně-právními nástroji), hrají významnou roli především nástroje ekonomické, které představují buď vhodné doplnění nástrojů administrativně právních, či jejich efektivnější (vzhledem k jejich menší finanční náročnosti a ekonomické motivaci znečišťovatelů k chování minimálně zatěžujícímu životní prostředí) alternativu. Hlavním „trendem“ v ochraně životního prostředí, který odráží i ekologická daňová reforma, je ekonomické zatěžování ekologicky nepříznivých výrobních a služeb a naopak podpora výrobních (a služeb) ekologicky příznivějších. Zároveň je kladen důraz na integraci ochrany, která má předejít tomu, aby například jedna složka životního prostředí byla chráněna na úkor jiné. Z hlediska prevence jsou k zajištění účinné ochrany životního prostředí nezbytné také nástroje koncepční, které stanovují priority a cíle, jichž má být v ochraně životního prostředí dosaženo v delších časových horizontech. Zvláštní kategorii nástrojů ochrany životního prostředí pak představují nástroje sankční, k jejichž uplatnění může dojít v případě porušení právní povinnosti stanovené předpisy práva životního prostředí.

Jako hlavní nedostatek české právní úpravy nástrojů ochrany životního prostředí považují její nejednotnost, která postihuje kategorii nástrojů administrativně-právních, ekonomických i sankčních z hmotněprávního i procesního hlediska. Nejednotností je

zatížen zejména systém poplatků, a to jak v oblasti terminologie, tak po stránce obsahové a procesní. Také sankce ukládané dle jednotlivých složkových předpisů se liší svou výší, způsobem určování, možnostmi upuštění od uložení pokuty, či naopak možnostmi pokutu zvýšit v případě opakovaného protiprávního jednání.

Je zřejmé, že lidská činnost není bez vlivu na životní prostředí. Do jaké míry člověk přispívá ke zhoršování stavu životního prostředí, by mohlo být předmětem diskuse. Některé jevy, kterým v současné době čelíme, jako např. změna klimatu, globální oteplování, zvyšování hladin oceánů, ztráta biologické rozmanitosti či ztenčování ozónové vrstvy, jsou však nepopiratelné. S nárůstem globálních hrozeb, které společnost začíná bezprostředně pociťovat a které lidstvo začínají přímo ohrožovat, se účinná ochrana životního prostředí dostává nejen do popředí společenského i politického zájmu, ale stává se zároveň celospolečenskou nutností. Přírodní zdroje, které má lidstvo k dispozici, jsou omezené, jejich spotřeba ovšem neustále roste. Je zřejmé, že pokud chceme zachovat kvalitní životní podmínky i pro budoucí generace, musíme s přírodními zdroji nakládat maximálně obezřetně. Současná světová ekonomická a finanční krize by proto mohla být vnímána i jako příležitost, kterou bychom měli využít k posílení investic do obnovitelných zdrojů energie, inovativních technologií, energetické efektivity a celkovému obratu k zelenější ekonomice a celkovému způsobu života nás všech.